

موانع رشد بخش خصوصی: مطالعه موردی بانک پارسیان

سید حمزه حسینی*

مسئله تخلف بانک پارسیان که به عزل مدیرعامل این بانک و لغو فروش سهام آن انجامید، از جنجالی‌ترین مسائل اقتصادی سال ۱۳۸۵ بود. رئیس‌جمهور، رئیس بانک مرکزی، دیوان عدالت اداری کشور، بازرسی کل کشور و کمیسیون اقتصادی مجلس پیرامون این مسئله به‌طور مستقیم موضع‌گیری و اظهارنظر کردند. تحلیل این قضیه می‌تواند برخی از موانع رشد بخش خصوصی و همچنین ماهیت بخش خصوصی بزرگ را در ایران روشن سازد.

در این مقاله مسئله بانک پارسیان در سه بخش تحلیل شده است. در بخش نخست تأسیس و رشد این بانک و در بخش دوم مسئله فروش ۲۸ درصد سهام ایران خودرو و در بخش سوم مداخله دولت در قضیه بانک پارسیان آمده است. در تحلیل این مسئله تکان زیر از اهمیت خاصی برخوردار است:

سیاست دولت در نظام بانکی مصداقی از راهبرد رشد بخش خصوصی بدون خصوصی‌سازی است، از ابتدای دهه ۱۳۷۰ که بحث خصوصی‌سازی در کشور مطرح شد، تاکنون هیچ یک از بانک‌های دولتی به بخش خصوصی واگذار نشده‌اند و از سال ۱۳۸۰ به بخش خصوصی اجازه داده شد به این صنعت وارد شوند.

بانک پارسیان را می‌توان پیش‌تاز بانکداری خصوصی در عصر جمهوری اسلامی دانست. در ظرف مدت کمتر از ۵ سال، بانک پارسیان از چند بانک دولتی پیشی گرفت

و کارایی بخش خصوصی را در جذب سپرده به خوبی نشان داد. به طور مثال این بانک با ۱۴۰ شعبه توانست نزدیک به ۵ هزار میلیارد تومان سپرده جذب کند در حالی که بانک رفاه با بیش از ۲۰۰ شعبه ۲۲۰۰ میلیارد تومان و بانک ملت با ۲۰۰۰ شعبه ۱۳ هزار میلیارد تومان سپرده دارد. شاخص های مختلفی که در این مقاله آمده است، حکایت از موفقیت چشم گیر این بانک در طول حیات کوتاه آن دارد.

صنعت بانکداری از جمله صنایعی است که از طریق آن می توان مهار سایر بخش های اقتصادی نیز به دست گرفت. به قول استراتژیست های اقتصادی، صنعت بانکداری از قله های فرماندهی بر اقتصاد است. حضور بخش خصوصی یا غیبت آن در این صنعت، تعیین کننده حضور بخش خصوصی در سایر بخش ها است. به طور مثال بانک پارسیان توانست با راه اندازی کارت های خرید الکترونیکی بر مجموعه عظیمی از مبادلات اقتصادی وارد شود. بیش از ۸ هزار مرکز فروش به سامانه بانک پارسیان متصل بوده و از طریق این سامان بخشی از مبادلات خود را صورت می دهند همچنین بانک پارسیان توانست با منابع جذب شده در بسیاری از فعالیت های اقتصادی در صنعت هتلداری و نفت وارد شود. اگر بانک های خصوصی اجازه یابند فعالیت خود را گسترش دهند سهم بخش خصوصی در بسیاری از فعالیت ها افزایش می یابد. همچنان که بانک های دولتی در طول ربع نرزد گذشته، تأمین کننده طرح های بزرگی بودند در آینده نزدیک نیز بانک های خصوصی شریک و تأمین کننده طرح های بزرگ خواهند بود. به همین دلیل موضع گیری دولت در قبال نظام بانکی به نوعی بیانگر میزان پذیرش بخش خصوصی در نزد دولت است. اگر دولت خواهان رشد بخش خصوصی است باید از رشد این بخش در صنعت بانکداری حمایت کرده و سرکوب بخش خصوصی در این صنعت می تواند شاخص ناسازگاری دولت با بخش خصوصی محسوب شود.

شواهد موجود نشان می دهند بانک پارسیان مقررات بانک مرکزی را در اعطای وام رعایت نکرده است. میزان وام به هر شخصیت نباید از ۲۰ درصد سرمایه اولیه بانک تجاوز کند، اما بانک پارسیان حتی بیش از سرمایه اولیه خود نیز به چند شخصیت وام داده است. اما در این تخلف بانک پارسیان تنها نیست. بانک ملی ایران و بانک صادرات نیز بیش از سرمایه اولیه خود در یک طرح دولتی مانند طرح توسعه نیشکر خوزستان وام داده اند. بنابر اظهار مدیر عامل بانک پارسیان اگر مبنای عزل مدیر عامل، این تخلف باشد، بسیاری از مدیران عامل بانک ها باید عزل شوند. به عبارت دیگر مقررات بانک

مرکزی با عرف تجاری بانکداری ناسازگار است و نمی‌تواند بستر مناسبی برای فعالیت باشد. نکته مهم دیگر آنکه این تخلف بانک پارسیان جدید نیست و قبلاً نیز در این بانک رخ داده بود و شاید عزل مدیرعامل و لغو فروش سهام آن به‌خاطر عدم رعایت مقررات تنها بهانه‌ای برای عزل او بوده است زیرا بانک مرکزی حداقل از دو سال قبل در جریان این تخلف بوده و اگر مسئله تنها رعایت قانون و مقررات بود باید قبل از آن با این بانک برخورد می‌شد.

همان‌طور که تخلف بانک پارسیان مسجل است، عدم رعایت قانون توسط بانک مرکزی نیز محرز است. رئیس‌جمهور و رئیس بانک مرکزی نمی‌توانند به‌طور مستقیم مدیرعامل بانک خصوصی را عزل کنند. تخلفات باید در هیات سه نفره بانک مرکزی بررسی و سپس حکم عزل صادر می‌شود. عدم رعایت قانون و جنجال‌های پیرامون آن از مصادیق بارز موانع رشد بخش خصوصی است. جنجال‌هایی که در سال ۸۵ رخ داد، می‌توانست به بی‌اعتبار شدن این بانک و بحران مالی برای این بانک منجر شود.

به نظر می‌رسد ورود شرکت ف. به عنوان خریدار سهام بانک پارسیان می‌تواند جنجالی شدن فروش سهام بانک پارسیان را روشن سازد. مجموعه‌ی ف. که ریاست آن را یک وزیر اسبق در اختیار دارد، خواهان خرید سهام این بانک می‌شود، دو سرمایه‌دار نیز از قبل به‌طور مشترک خواهان خرید سهام بانک پارسیان بودند؛ یکی از آنها از دست‌اندرکاران صنعت آهن و پروفیل در کشور است که هاشمی‌رفسنجانی او را به‌عنوان یک کارآفرین در نماز جمعه معرفی کرده و دیگری سرمایه‌داری است که در زمان محمود احمدی‌نژاد با شهرداری تهران معاملات بزرگی داشته است، این معامله بعدها مورد اعتراض شهردار تهران قرار می‌گیرد. تحلیل این معامله یعنی فروش ۲۸ درصد از سهام بانک پارسیان می‌تواند بخشی از نحوه تعامل صاحبان قدرت اقتصادی و سیاسی در ایران را تا حدودی روشن سازد. مدیرعامل بانک پارسیان خواهان فروش این سهام به بانک «یونایتد الاهلی» است که هم خوب و هم نقد می‌خرد و می‌تواند نقطه عطفی در مدیریت و فعالیت بانک پارسیان بوجود آورد، اما محدودیت‌های اداری و سیاسی شریک خارجی را می‌راند و جنگ دو خریدار (دو سرمایه‌دار در یک سو و شرکت ف. در طرف دیگر) به عزل مدیرعامل و در نهایت توقف فروش سهام منجر می‌شود.

تحلیل قضیه بانک پارسیان می‌تواند ابعادی از اقتصاد سیاسی در ایران را آشکار سازد. اختلاف میان بانک پارسیان و طرف‌های دیگر از جمله بانک مرکزی دعوی بان حق و باطل نیست. هر دو به نوعی از چهارچوب‌های قانون عبور می‌کنند، هیچ‌یک کاملاً پاک و بیگناه نیستند هر دو کم و بیش مقصرند. واقعیت بخش خصوصی در ایران در این قضیه تا حدودی روشن می‌شود. وام‌های بانک پارسیان به یک فرد بیش از ۶۰۰ میلیارد تومان بوده است. با مبالغی از این قبیل می‌توان هر یک از بازارهای ایران را متلاطم ساخت. بانک مرکزی در برخورد با تخلفات قصور می‌ورزد و یک مرتبه وارد قضیه می‌شود، این که تا چه حد عمل بانک مرکزی برای تأمین منافع گروهی بوده است که خواهان سهام بانک پارسیان بوده است و تا چه اندازه به وظیفه قانونی خود عمل کرده است، مبهم است. اما به هر حال نمی‌توان رفتار بانک مرکزی را کاملاً قانونی دانست.

تأسیس و رشد بانک پارسیان

ایده تشکیل بانک پارسیان را اولین بار، مدیر عامل وقت شرکت ایران خودرو مطرح کرد تا ایران خودرو نیز مانند جنرال موتورز و پژو - سیتروئن صاحب یک بانک شود اما درست هنگامی که بانک پارسیان مجوز آغاز به کار خود را پس از دو سال دریافت می‌کند، آیین‌نامه‌ای صادر می‌شود که بر اساس آن، ایران خودرو نمی‌توانست خود سهامدار بانک شود و بدین ترتیب دست‌اندرکاران بانک تصمیم می‌گیرند تا سهام را به صورت خرد عرضه و شرکت‌های زیرمجموعه ایران خودرو و همکاران قطعه‌ساز آن سهام بانک را خریداری می‌کنند. بعدها نیز که صحبت فروش سهام ایران خودرو مطرح شد، منظور از سهام ایران خودرو، مجموعه سهام شرکت‌های زیر مجموعه این شرکت بود.

جدا از سهام مجموعه خودروسازان، پذیرهنویسی بانک پارسیان در بانک تجارت آغاز می‌شود و میلانی، مدیر عامل وقت بانک تجارت، تصمیم می‌گیرد به همه کارمندان این بانک ۲۰۰ هزار تومان وام بدهد تا آنها هم سهامدار بانک پارسیان شوند. هم‌اکنون حدود ۱۴ هزار کارمند بانک تجارت سهامدار بانک پارسیان هستند.

بانک پارسیان در مدت زمان کوتاهی توانسته بود نمادی از امنیت سرمایه‌گذاری شود. بسیاری از اشخاص حقوقی، سهام این بانک را در اختیار دارند. قدرت سهامداران

حقوقی آن بسیار بیشتر از سهامداران حقیقی بود. بزرگترین سهامدار حقیقی بانک پارسیان تنها ۰/۵ درصد از کل سهام بانک متعلق به اوست و صندوق بازنشستگی شرکت نفت با ۶ درصد سهم بزرگترین سهامدار غیردولتی است. «ترکیب سهامداران بانک پارسیان نشان می‌دهد، یکی از سهامداران عمده این بانک، ایران خودرو و مؤسسات خودرویی تابعه این شرکت هستند، به طوری که ۲۸/۸ سهام پارسیان در تملک ایران خودرو و مؤسسات خودرویی بوده که معادل یک هزار و ۴۴۰ میلیارد سهم است. وجود سهامداران خرده‌پا در پارسیان یکی از مشخصه‌های اصلی این بانک به شمار می‌رود.» (روزنامه سرمایه، مهرماه ۸۵)

بنا بر اظهارات عبدالله طالبی، مدیرعامل سابق پارسیان، «جمع سهامداران این بانک در پایان سال ۸۴ در حدود ۸۱ هزار و ۶۷۴ نفر بوده است که از این مقدار ۸۱ هزار و ۳۱۱ نفر شخص حقیقی با یک میلیارد و ۹۰۴ میلیون سهم معادل ۳۸/۱ درصد مالکیت بانک را در اختیار داشتند و ۶۱/۹ درصد مالکیت آن نیز به تعداد ۳ میلیارد و ۹۶ میلیون سهم در اختیار ۳۶۳ شخصیت حقوقی است.» (مجمع عمومی سال ۸۴ بانک پارسیان: www.parsian-bank.com).

جدول زیر ترکیب سهامداران بانک پارسیان را در پایان سال ۸۴ نشان می‌دهد: (www.parsian-bank.com)

درصد سهم	تعداد سهم	نام سهامدار
۶	۲۰۸,۳۳۲,۱۳۵	صندوق بازنشستگی پس انداز و رفاه کارکنان شرکت نفت
۲	۲۱۲,۸۸۷,۴۲۵	شرکت سرمایه‌گذاری پارسیان (سهامی خاص)
۲	۱۱۵,۵۷۷,۹۳۰	شرکت سرمایه‌گذاری سمند
۲	۱۱۰,۸۵۹,۳۷۷	شرکت گسترش صنایع ایران خودرو
۲	۹۹,۷۶۶,۱۲۷	شرکت گراه سهامی خاص
۲	۹۴,۱۷۲,۵۸۰	وثیقه بالای یک درصد
۲	۸۷,۱۳۳,۸۵۰	وثیقه بالای یک درصد
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت کشاورزی مديركشت نوس (سهامی خاص)
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت چرخشگر
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت مهرکام پارس (سهامی خاص)
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت تولید محور خودرو (سهامی خاص)
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت مدیربازرگان (سهامی خاص)
۱	۶۷,۲۶۶,۱۲۷	شرکت ایران و شرق (سهامی خاص)

۱	۶۱.۵۳۹.۵۱۵	شرکت تولید موتورهای دیزل ایران
۱	۵۸.۵۶۴.۸۵۰	نفت سپاهان
۱	۵۷.۵۰۷.۹۴۶	شرکت مدبر صنعت (سهامی خاص)
۱	۵۳.۸۱۲.۹۰۲	وثیقه بالای یک درصد
۱	۵۳.۸۱۲.۹۰۲	وثیقه بالای یک درصد
۱	۵۳.۸۱۲.۹۰۲	شرکت تهیه و توزیع قطعات و لوازم یدکی
۱	۵۰.۸۹۶.۹۰۲	شرکت تحقیق طراحی و تولید موتور ایران

طالبی تعداد سپرده گذاران بانک پارسیان در پایان سال ۸۴ را یک میلیون و ۴۰۰ هزار نفر اعلام کرده که معادل ۹۳ درصد منابع بانک را تامین کرده‌اند. بنا بر اظهارات طالبی در پایان سال ۸۴ توزیع ارزش حاصل از فعالیت‌های بانک پارسیان برای ذی‌نفعان به قرار زیر است:

مجموع ارزش افزوده ایجاد شده از فعالیت‌های بانک در سال یاد شده معادل ۱۰ هزار و ۲۰۸ میلیارد ریال بوده که ۷۱ درصد آن نصیب سپرده‌گذاران، ۱۳ درصد آن نصیب سهامداران و ۱۱ درصد سهم رشد بانک، ۳ درصد آن به دولت و ۲ درصد به سهم کارکنان بانک بوده است.

جمع کارکنان این بانک در پایان سال ۸۴ یک هزار و ۹۱۰ نفر بوده است که یک هزار و ۳۳۳ نفر از آنان دارای تحصیلات دانشگاهی و ۵۷۷ نفر دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر هستند. (مجمع عمومی سال ۸۴ بانک پارسیان: www.parsian-bank.com) اطلاعات منتشر شده توسط معاونت امور بانک و بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی نشان می‌دهد در سال ۸۳ پیش از ۲۷ درصد کارکنان بانک‌های دولتی دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند این در حالی است که ۷۸ درصد کارکنان بانک پارسیان دارای تحصیلات دانشگاهی‌اند. این رقم برای سایر بانک‌های غیردولتی حدود ۶۶ درصد است.

سهم پارسیان از سپرده‌های بانک‌های خصوصی در سال ۸۴ معادل ۶۶ درصد، سهم از تسهیلات اعطایی بانک‌های خصوصی ۶۷ درصد، سهم از سرمایه بانک‌های خصوصی ۶۷ درصد و سهم پارسیان از سود خالص بانک‌های خصوصی در سال ۸۴ معادل ۶۸ درصد بوده است. بانک پارسیان در فهرست ۱۰۰ شرکت برتر سال ۸۳ قرار داشته و با شاخص بیشترین رشد فروش، رتبه دوم را به دست آورده است و بیمه پارسیان

موانع رشد بخش خصوصی: مطالعه موردی بانک پارسیان

نیز رتبه نخست را از آن خود کرده است. (مجمع عمومی سال ۸۴ بانک پارسیان
(www.parsian-bank.com)

در پایان سال ۸۳ حدود نیمی از شعب بانک‌های خصوصی به پارسیان نعلق داشت
است. ۶۶ درصد کل درآمد بانک‌های غیردولتی و ۶۸ درصد هزینه کل بانک‌ها
خصوصی نیز متعلق به پارسیان بوده است.

در ابتدای سال ۸۵ حدود ۶۸۰۰ میلیارد تومان پول در اختیار بانک پارسیان بود
طبق برنامه می‌بایست این مقدار تا پایان سال ۸۵ به ۹۸۰۰ میلیارد تومان می‌رسید. بنا به
اظهارات مدیرعامل بانک پارسیان اگر مشکلات مذکور برای این بانک پیش نمی‌آمد
این بانک می‌توانست در پایان سال ۸۵ به رقم ۱۲۵۰۰ تا ۱۴۰۰۰ میلیارد تومان دست
پیدا کند (گفتگو با عبدالله طالبی). نکته جالب توجه این است که بانک ملی با ۱۰۰

شعبه در سال ۸۵ توانسته بود به رقم ۱۲۵۰۰ میلیارد تومان دست پیدا کند. در حالی که
بانک پارسیان با ۱۴۱ شعبه توانست به این رقم دست پیدا کند. در همان زمان بانک
ملت با حدود ۲۲۰۰ شعبه ۱۳ هزار میلیارد تومان منابع و بانک رفاه با ۱۳۰۰ شعبه
۲۲۰۰ میلیارد تومان در اختیار داشته‌اند. شایان ذکر است که در سال ۸۵ که بانک

پارسیان با دخالت دولت دچار مشکل شد در مجموع حدود ۱۷ هزار میلیارد تومان
منابع در اختیار ۳۸۰ شعبه بانک‌های خصوصی بوده است. این بانک در سال ۸۴ حدود
۴۰ میلیارد تومان مالیات به دولت پرداخت کرده بود. بانک پارسیان در عملکرد سال
ماه اول ۸۶ از مبلغ ۴۰۲ ریال سود پیش‌بینی شده ۹۰ ریال را پوشش داده که این رقم
برای پایان تیر ماه به حدود ۱۲۵ ریال رسیده است. (مجمع عمومی سال ۸۴ بانک
پارسیان: www.parsian-bank.com)

این در حالی است که به‌رغم مصوبات قانونی، بانک‌های خصوصی تاکنون از
حساب ذخیره ارزی نصیبی نداشته‌اند.

شایان ذکر است از مهر ۸۵ که عبدالله طالبی عزل شد، در مجمع عمومی مدیرعامل
جدید انتخاب نشد و بالاخره پس از کشمکش فراوان در اردیبهشت سال ۸۶ مدیرعامل
این بانک انتخاب شد. اعضای جدید هیئت مدیره بانک پارسیان به اتفاق آرا، علی
سلیمانی شایسته (از شرکت تام ایران خودرو) را به عنوان مدیرعامل جدید بانک
پارسیان برگزیده و به بانک مرکزی معرفی کردند.

بنا بر اظهارات شایسته، مدیرعامل کنونی بانک پارسیان با تصویب سهامداران، سرمایه بانک ظرف ۳ سال آینده ۵ هزار میلیارد ریال افزایش می‌یابد. در مجمع سالانه سال ۸۶ بانک پارسیان پس از طرح و بررسی گزارش‌های هیئت مدیره و بازررس قانونی، صورت‌های مالی و ترازنامه شرکت تصویب و به هر سهم ۳۰ تومان سود نقدی تعلق گرفت. این شرکت که با سرمایه ۵۰۰ میلیارد تومان در تالار بورس فعالیت می‌کند، درآمد کل از ارائه کلیه خدمات را مبلغ ۷۷۱ میلیارد تومان و سود خالص را مبلغ ۱۹۹ میلیارد تومان اعلام کرد. تعداد حساب‌های سپرده بانک در پایان سال ۸۵ نسبت به پایان سال گذشته ۴۲ درصد رشد داشته است و همچنان این بانک بیش از ۵۰ درصد سپرده نزد بانک‌های خصوصی را به خود اختصاص داده است؛ این در حالی است که این رقم در سال ۸۵ حدود ۶۸ درصد بوده است. سهم بانک پارسیان از تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها در پایان اسفند ماه سال ۸۵ $5/3$ درصد بوده است. بر اساس گزارش ارائه شده در این مجمع درآمد حاصل از تسهیلات اعطایی بانک در سال ۸۵ حدود $1/8$ برابر سال گذشته و $4/5$ برابر سال ۸۳ بوده است. همچنین مجموع درآمدهای بانک در سال ۸۵ به حدود $1/6$ برابر سال گذشته و حدود ۴ برابر سال ۸۳ بالغ گردیده است. در سال ۱۳۸۵ این بانک با گشایش ۳۳ شعبه تعداد شعب خود را در پایان سال به ۱۳۵ شعبه رساند. مقایسه عملکرد واقعی با ارقام بودجه نشانگر پوشش ۱۰۰ درصدی اهداف در جذب سپرده و ۹۹ درصدی در اعطای تسهیلات است.

بانک پارسیان هم اکنون بیش از ۱۴۰ شعبه دارد و بنا بر اظهارات معاون اجرایی بانک پارسیان در مراسم افتتاح یکصد و چهل و چهارمین شعبه این بانک در اقدسیه تهران، بانک پارسیان تا پایان سال ۸۶ تعداد شعب خود را حداقل به ۲۰۰ شعبه خواهد رساند. این بانک در حال حاضر ۷۲ شعبه در تهران و ۶۸ شعبه در شهرستان‌ها دارد. بر اساس آمار منتشر شده توسط وزارت اقتصاد، این بانک تنها یک سال پس از تأسیس موفقیت‌های چشمگیری به دست می‌آورد.

جدول شماره (۲) به مقایسه فعالیت‌های بانک پارسیان با دیگر بانک‌های ایرانی اعم از خصوصی و دولتی می‌پردازد.

جدول (۲) مقایسه بانک پارسیان با دیگر بانک‌های ایرانی در سال ۸۳

شرح	پارسیان	غیردولتی (به استثنای پارسیان)	بانک‌های دولتی
تعداد بانک‌ها	۱	۳	۱۰
میانگین مدت فعالیت	۳ سال	حدود ۴ سال	حدود ۵۰ سال
تعداد شعب	۶۶	۶۳	۱۶۱۷۶
تعداد کارکنان	۱۱۶۰	۹۱۶	۱۷۲۸۸۷
سپرده‌های موثر	۲۶۳۴۴	۱۰۲۶۱	۵۰۷۰۹۴
نسبت سپرده‌های هزینه‌زا به کل سپرده‌ها	٪۸۹,۵	٪۸۶	٪۴۶
کل تسهیلات	۲۱۰۳۱	۱۳۴۲۹	۶۱۶۱۳۴
اعتبارات استادی	۳۷۷۶	۲۸۷۲	۱۷۳۰۴۰
کل درآمد	۳۹۱۳	۲۵۸۱	۷۲۷۶۶
سرنانه کل درآمد کارکنان	۳	۳	۰,۴۲
هزینه کل	۲۶۰۱	۱۸۲۶	۶۵۳۵۱
سپرده قانونی	۴۵۳۱	۳۳۲۹	۱۱۸۲۸۱
میانگین سود الحساب کوتاه مدت	۱۳	۱۲	۷
میانگین سود الحساب یک ساله	۱۸	۱۷	۱۳
میانگین سود الحساب پنج ساله	۲۱,۵	۲۰,۵	۱۷

منبع: وزارت اقتصاد؛ معاونت امور بانک و بیمه

این بانک در رتبه‌بندی‌های جهانی نیز موفقیت‌های قابل توجهی را به‌خصوص در مقایسه با بانک‌های دولتی از آن خود کرده است. براساس گزارش نشریه بانکر، بانک پارسیان با ۲۴۱ رتبه صعود در سال ۲۰۰۶ رتبه بیست و پنجم جهانی و دوم در میان بانک‌های ایرانی را به لحاظ نرخ بازده متوسط حقوق صاحبان سهام به دست آورد. از سوی دیگر بنا بر گزارش همین نشریه بانک پارسیان با ۲۴۱ رتبه صعود جایگاه ۵۷۶ را در میان ۱۰۰۰ بانک برتر جهان کسب کرد که بدین ترتیب بانک پارسیان از نظر جهش رتبه‌ای و میزان رشد، رتبه شانزدهم را در بین ۱۰۰۰ بانک برتر جهان احراز کرده است. جدول شماره (۳) رتبه بانک‌های دولتی ایران و بانک پارسیان را در سال ۲۰۰۵ نمایش می‌دهد.

جدول (۳) وضعیت هشت بانک ایرانی در سال ۲۰۰۵

نام بانک	سرمایه	دارایی	سودآوری	نسبت سود به دارایی
پارسیان	۳۰۵ (تغییر یکساله: %۴۳۴)	۳۹۵۸ (تغییر یکساله: %۲۶۲)	۱۶۱ (تغییر یکساله: %۵۶۳)	۴,۷
ملی	۱۶۶ (تغییر یکساله: %۷۲)	۲۷۵۲۴ (تغییر یکساله: %۳۴)	۵۳۸ (تغییر یکساله: %۲۴۱)	۱,۹۵
تجارت	۳۴۶ (تغییر یکساله: %۴۲)	۱۳۴۸۶ (تغییر یکساله: %۳۰)	۹۷ (تغییر یکساله: %۲۷)	۰,۷۲
صادرات	۷۴۶ (تغییر یکساله: %۷۲)	۱۸۳۳۹ (تغییر یکساله: %۱۹)	۹۷ (تغییر یکساله: %۲۴)	۲,۵۶
کشاورزی	۶۴۳ (تغییر یکساله: %۵۴)	۱۰۰۱۲ (تغییر یکساله: %۴۸)	۴۷۰ (تغییر یکساله: %۱۲۳)	۲,۱۴
مسکن	۳۷۰ (تغییر یکساله: %۵۹)	۵۰۱۰ (تغییر یکساله: %۲۳)	۱۴۸ (تغییر یکساله: %۷,۲)	۲,۹۶
سپه	۳۴۴ (تغییر یکساله: %۳۸)	۱۵۶۳۴ (تغییر یکساله: %۴۸)	۱۷۶ (تغییر یکساله: %۱۱۹)	۱,۱۳

همانطور که جدول شماره (۳) نشان می‌دهد بانک پارسیان طی سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵ به خوبی توانست در ایجاد تغییرات مثبت نسبت به دیگر بانک‌های ایرانی به میزان قابل توجهی پیش بیفتد. جدول شماره (۴) نیز به بررسی رتبه بانک‌های ایرانی در ۲ سال گذشته میلادی پرداخته است.

جدول (۴) رتبه‌بندی بانک‌های ایرانی بین ۱۰۰۰ بانک برتر جهان

رتبه در سال ۲۰۰۵	رتبه در سال ۲۰۰۶	نام بانک
۴۷۴	۱۷۷	بانک صادرات
۵۲۵	۲۸۱	بانک ملی
۴۶۸	۵۱۱	بانک صنعت و معدن
۷۷۳	۵۲۸	بانک تجارت
۸۲۵	۵۷۶	بانک پارسیان
۵۴۲	۵۹۲	بانک کشاورزی
۶۳۹	۶۵۱	بانک ملت
۷۹۰	۷۹۱	بانک اقتصاد نوین
۷۷۶	۸۰۸	بانک سپه

در زمستان سال ۸۴ شرکت ایران خودرو تلاش می‌کند تا سهام خود در بانک پارسیان را به فروش برساند. به همین منظور، این شرکت، سه گروه از کسانی را که برای خرید سهام آن اعلام آمادگی کرده بودند به بانک معرفی می‌کند تا مسئولین بانک پارسیان اطلاعات لازم را در اختیار آنها قرار بدهند. این سه گروه عبارت بودند از استاندار بانک آفریقای جنوبی، بانک الاهلی یونایتد بحرین و بالاخره گروه سوم متشکل از چند شخص حقیقی عرب. الاهلی یونایتد بانک که شریک در بانک دولتی ملی و صادرات در فیوچر بانک بحرین است، بیش از بقیه برای خرید سهام بانک پارسیان رغبت نشان داد، اما با وجود محدودیتهایی مانند سقف ۱۰ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی در شرکت‌های بورسی و زمان‌بر بودن اخذ مجوز از بانک مرکزی و وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و امور خارجه، فروش سهام با تاخیر مواجه می‌شود (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ماه، ۸۵).

مدیر عامل بانک پارسیان از معاون سرمایه‌گذاری خارجی وزارت اقتصاد برای حل مشکل فروش سهام ایران خودرو به بانک الاهلی کمک می‌خواهد. با این حال به دلیل بوروکراسی موجود، حل این مشکل به دو تا سه ماه زمان نیاز داشت. در همین زمان، داوود دانش‌جعفری که خبر رغبت بانک عربی را می‌شنود، از عبدالله طالبی مدیرعامل بانک پارسیان می‌خواهد تا به هر صورت ممکن مسئله فروش سهام به طرف خارجی را حل کند و سهام به الاهلی یونایتد فروخته شود. (گفتگوی عبدالله طالبی)

ناگفته پیداست که فروش سهام بانک پارسیان به یک بانک معتبر غیر ایرانی نفع زیادی را برای بانک پارسیان، دولت و ایران خودرو به همراه داشت. به نفع دولت بود چرا که وجهه خوبی برای دولت نهم ایجاد می‌کرد و علامت مثبتی برای دیگران به عنوان وجود امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بود. از سوی دیگر، ایران خودرو نیز از این معامله نفع فراوانی می‌برد، چرا که طی ۴ سال حضورش در بانک پارسیان و با ۱۱۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در ابتدای تاسیس بانک توانسته بود از محل سرمایه‌گذاری خود حدود ۱۱۰ میلیارد تومان سود سهام کسب کند و با فروش سهامش که حدود ۳۰۰ میلیارد تومان قیمت داشت، به سود بالایی دست می‌یافت. از سوی دیگر فروش این سهام از چند جهت به نفع بانک پارسیان بود. بانک‌های خارجی به دلیل حضور ایران خودرو که شرکتی دولتی بود به بانک پارسیان خط اعتباری نمی‌دادند. از سوی دولت هم هیچ اعتباری به بانک پارسیان داده نشده بود. پس، حضور یک شریک

قدرتمند و معتبر غیر ایرانی منافع زیادی را برای بانک پارسیان به ارمغان می‌آورد. شایان ذکر است که الاهلی یونایتد بانک با خرید سهام بانک‌های کویت و خاورمیانه، بانک تجارت عراق و یک مؤسسه سرمایه‌گذاری و فیوچر بانک توانسته بود در سال ۲۰۰۶ عنوان برترین بانک خاورمیانه را از آن خود کند. این بانک در نیمه اول سال ۲۰۰۷ حدود ۱۵۰ میلیون دلار آمریکا سوددهی داشته است (www.alahli.com).

از سوی دیگر رییس هیئت مدیره وقت بانک الاهلی و فرزند صاحب بانک جوان ۲۸ ساله‌ای است که در هاروارد مدیریت خوانده و در مدت مدیریت خود اوضاع این بانک را دگرگون کرده بود (www.alahli.com). بدین ترتیب حضور سهامداری با این قدرت می‌توانست منافع مادی و مدیریتی بسیاری برای بانک پارسیان به همراه داشته باشد.

با این حال مسئله محدودیت ۱۰ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی بدون همکاری دولت همچنان به قوت خود باقی مانده بود. موانع قانونی و تقارن این اتفاق با مسائل هسته‌ای ایران بانک بحرینی را از خرید سهام بانک پارسیان منصرف کرد. با وقوع این اتفاق که شرح آن در بخش‌های بعدی آمده است، سرانجام، ایران خودرو تصمیم می‌گیرد سهام خود را با دریافت ۶۰ میلیارد تومان پیش پرداخت و اقساط ۶ ماهه به دو سرمایه‌دار ایرانی (و با این شرط که خود سهام در رهن قرار نگیرد و ضمانتنامه بانکی آورده شود) بفروشد. یکی از این دو نفر، در دهه ۶۰ انحصار واردات ورق فولادی را از سوی وزارت صنایع در اختیار داشت و به هر دلیلی فعالیت‌های اقتصادی او مورد اقبال بخش قدرتمند حاکمیت ایران قرار گرفت بود (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ۸۵). اکبر هاشمی‌رفسنجانی نیز در یکی از خطبه‌های نماز جمعه خود از او تقدیر کرده و گفته بود اگر به او یک تومان پول بدهی او آن را ۲۵ تومان می‌کند. او توانسته بود با تولید لوله‌های گاز و نفت بخشی از نیاز کشور به واردات این کالاها را برطرف کند که بر همین اساس تصمیم گرفته می‌شود تا کارخانه خود را به خط آهن متصل کنند (اظهارات محمد ستاری فر).

فعالیت‌های اقتصادی وی گستردگی فراوانی دارد. او در همان سالی که از خرید سهام بانک پارسیان منع شده بود، موفق به کسب عنوان صادرکننده نمونه شد. به گزارش خبرگزاری مهر سازمان توسعه تجارت ایران، ر. را - که از او به‌عنوان یکی از مفسدان اقتصادی یاد شده است - به‌عنوان صادرکننده نمونه انتخاب کرد، اما نام این فرد

در مراسم تجلیل از صادرکنندگان نمونه قرائت نشد. بنا بر این گزارش، قرار بود در مراسم معرفی و تجلیل از صادرکنندگان نمونه کشور که در روز شنبه ۲۹ مهر ماه سال ۸۵ با حضور احمدی نژاد برگزار شد، «ر» مدیر عامل شرکت کارخانجات «ن. پ» به عنوان صادرکننده نمونه کشور معرفی شود، اما این اتفاق رخ نداد. (۱۳۸۵/۰۷/۲۹ خبرگزاری مهر) این در حالی است که خبرگزاری جمهوری اسلامی از او به عنوان یکی از مفسدان اقتصادی نام برده بود که رئیس جمهور وعده افشای اسامی آنها را بعد از مهلت ۱۵ روزه داده بود. بدین ترتیب در پی عدم قرائت نام ر. به عنوان صادر کننده نمونه، جایزه ویژه صادرکنندگان نمونه به وی تعلق نگرفت.

فعالیت‌های گسترده اقتصادی وی و نیز حمایت‌هایی که از جانب نهادهای مختلف شامل حال او شده بود رابطه وی را با بسیاری از بانک‌های ایران مستحکم کرده و به همین دلیل وی موفق به دریافت مقادیر چشمگیری وام از بانک پارسیان و بسیاری دیگر از بانک‌های ایران شده بود. در همین زمینه سایت بازتاب که نقش پررنگی در مسائل پشت پرده ابطال معامله خرید سهام بانک پارسیان داشت در یکی از گزارش‌های خود می‌نویسد: «با روشن شدن ابعاد تازه‌ای از سوءاستفاده آقای «ر» از سیستم بانکی کشور، مشخص شد که حجم وام‌های دریافتی توسط وی از کل سرمایه بسیاری از بانک‌های دولتی نیز بیشتر است. به گزارش خبرنگار «بازتاب»، تاکنون مجموع موارد کشف شده وام‌های دریافتی آقای «ر» از سیستم بانکی کشور به سیزده هزار و دویست میلیارد ریال، معادل ۱/۵ میلیارد دلار رسیده است که این مبلغ حیرت‌انگیز از سرمایه بسیاری از بانک‌های دولتی و خصوصی و بودجه سالانه بسیاری از وزارتخانه‌های کشور بیشتر است. دریافت این مقدار هنگفت وام توسط یک فرد، نشان‌دهنده ضعف بزرگ و ناهماهنگی در سیستم بانکی کشور است. گفته می‌شود با وجود گذشت دو ماه از افشای رفتار آقای «ر» تاکنون، مراقبت کاملی از سوی سیستم نظارتی و امنیتی کشور برای جلوگیری از خروج منسوبان و سرمایه‌های آقای «ر» انجام نشده است. این در حالی است که وام‌های دریافتی از سوی بسیاری از شرکای آقای «ر» را باید به این مبلغ افزود که از آن جمله مبلغ ۳۵۰ میلیارد تومان وام دریافتی از سوی آقای «ع»، شریک آقای «ر» در بانک پارسیان است.»

آقای «ع» گزارش بازتاب، بر خلاف «ر» چندان نام‌آور نبود، اما بعدها خبرهای جالبی از او از قول منابع معتبر به گوش می‌رسید.

نادر شریعتمداری، رییس کمیسیون برنامه و بودجه شورای شهر تهران در گفتگو با خبرنگاران به برخی از فعالیت‌های اقتصادی او اشاره کرده بود. بنا بر اظهارات شریعتمداری، «ع» که یکی از دو سرمایه‌داری است که احمدی‌نژاد اسامی آنها را به عنوان مفسد اقتصادی معرفی کرده و در دوره مدیریت او بر شهرداری تهران با شهرداری همکاری داشته است.

آقای «ع» در طول دوره شهرداری احمدی‌نژاد، ضمن انعقاد قراردادهایی با شهرداری تهران، سهامدار شصت درصدی شرکت پارس شهروند بوده است. شرکت پارس شهروند مسئول شعب خارج از کشور فروشگاه‌های شهروند بوده است. با این حال منابع نزدیک به شورای شهر می‌گویند شهرداری تهران در دوره احمدی‌نژاد علاوه بر شراکت با «ع» در پارس شهروند، همکاری‌هایی با یک شرکت پیمانکاری دیگر که چهل درصد از سهام آن متعلق به «ع» بوده، داشته است (خبرگزاری کار ایران). روزنامه قدس میزان سهام «ع» در شرکت پارس شهروند را ۸۰ درصد اعلام کرد و خبر داد: «ع»، یکی از سرمایه‌دارانی که از سوی رئیس‌جمهور به عنوان مفسد اقتصادی معرفی شد، معاملات کلانی با شهرداری تهران در گذشته داشته است.»

در همین زمینه شهردار کنونی تهران، در دوازدهم آذر سال ۸۵ در خصوص سرمایه‌گذاری «ع» در شرکت شهروند به خبرنگاران گفته بود: «شرکت پارس شهروند از دو سال و اندی پیش وارد شهرداری شده است و قراردادهایی بسته که اشکالاتی داشته است و ما پیگیری کردیم و بخشی از این قراردادها را لغو کردیم ولی این که آیا این افراد مقصر هستند یا نه مراجع قضایی باید تشخیص دهند.» (خبرگزاری مهر)

خبرگزاری ایسنا نیز در باره شرکت پارس شهروند و حضور «ع» در آن از قول شهردار تهران نوشت: «این شرکت از دو سال پیش وارد مجموعه شهرداری شده و قراردادهایی را منعقد کرده است، اما همان زمان دارای اشکالاتی بود و حقوق شهرداری نیز تامین نشد؛ لذا بخشی از قراردادهای شهرداری با این شرکت لغو شد، چون مصلحت و حقوق شهرداری رعایت نشده بود. جلوگیری از تضییع حقوق شهرداری، وظیفه اصلی ما بوده و این که فردی مفسد اقتصادی بوده، در حیطه وظایف ما نیست و مراجع قضایی باید آن را پیگیری کند.»

محمدرضا سبزه‌علیپور، عضو شورای عالی سیاست‌گذاری مرکز جامع صادراتی ایران هم ضمن سخنانی درباره «ر» و «ع»، از برخوردهای دوگانه با «ع» و «ر» اظهار تعجب کرده و هر دو را «کهنه کار» خوانده و افزوده بود: تا چند وقت پیش «همگان به وجود ایشان افتخار و با آب و تاب آنها را به مردم معرفی می‌کردند لکن مشخص نیست به یکباره چه شد که نامحرم شده‌اند» (خبرگزاری ایسنا).

به هر حال «ر» با ایران خودرو در قیمتی بالاتر از حد معمول تفاهم می‌کند. حتی قرار می‌شود که فروش سهام به صورت مزایده و از طریق بورس پیگیری شود و «ر» و «ع» و ۱۶ نفر دیگر از شرکای این دو وارد کارزار می‌شوند. «ر» برای خرید سهام ایران خودرو از یک بانک آلمانی تقاضای دریافت وامی به ارزش ۲۴۰ میلیون یورو می‌کند (گفتگو با عبدالله طالبی).

ولی انگار بخت یا هر عامل بیرونی دیگر، با بانک پارسیان یار نبود. مجمع عمومی بانک پارسیان چالش دیگری را برای این بانک ایجاد کرده بود. در این مجمع، ۹۰۰ میلیون تومان پاداش از سوی سهامداران به هیأت مدیره تعلق می‌گیرد و بدین ترتیب انتقادات از عملکرد مدیران این بانک افزایش می‌یابد.

بر اساس قانون تجارت ایران، مجمع عمومی هر شرکت می‌تواند تا سقف ۵ درصد از کل سود یک ساله خود را به‌عنوان پاداش به هیأت مدیره پرداخت کند. بر اساس آمار موجود، پاداش ۹۰۰ میلیون تومانی هیأت مدیره بانک پارسیان رقمی حدود ۵/۲ درصد از کل سود بانک را شامل می‌شد. با این حال عدم شفافیت در ارائه گزارش پاداش هیأت مدیره و جوی که توسط برخی نهادهای مالی ایجاد شد میزان انتقادات را افزایش داد. با این حال، شرکت ایران خودرو نیز مجبور به انجام واکنش به این موضوع شد و در اطلاعیه‌ای اعلام کرد که این شرکت نیز به موضوع یادشده انتقاد دارد. در اطلاعیه این شرکت اعلام شد: «در برخی از رسانه‌های گروهی در روزهای گذشته اخباری مبنی بر اعطای پاداش ۹۰۰ میلیون تومانی به اعضای هیأت مدیره بانک پارسیان در جریان برگزاری مجمع عمومی سالیانه این بانک انتشار یافته و در کنار آن شبهاتی در افکار عمومی شکل گرفته که این بانک منعلق به گروه صنعتی ایران خودرو است. ایران خودرو ضمن تکذیب هرگونه تعلق این بانک به خرد اعلام می‌دارد که تنها تعدادی از شرکت‌های اقماری این شرکت یک تا دو درصد از سهام این بانک را در اختیار دارند. گروه صنعتی ایران خودرو مخالفت صریح خود را با آنچه که اعطای

پاداش نهصد میلیون تومانی به اعضای هیات مدیره بانک پارسیان نامیده می‌شود، اعلام می‌دارد. در همین رابطه، گروه صنعتی ایران‌خودرو اعتراض رسمی خود را به مدیر عامل بانک پارسیان اعلام کرده است. شاید بتوان انتقادات وارده به پاداش ۹۰۰ میلیون تومانی را نیز یکی از عوامل تشدید کننده برخورد با مدیران ارشد بانک پارسیان دانست.

در روز ۲۰ شهریور سال ۸۵ و حدود یک ماه پس از داستان پاداش هیئت مدیره بانک پارسیان شرکت ایران‌خودرو در اطلاعیه‌ای دیگر اعلام کرد: «تعداد یک میلیارد و ۴۴۰ میلیون سهم معادل ۲۸۸ درصد از کل ۵ میلیارد سهم منتشره شرکت بانک پارسیان توسط شرکت کارگزاری بانک سپه در روز دوشنبه مورخ ۸۵/۶/۲۷ در تالار اصلی بورس اوراق بهادار مورد عرضه قرار خواهد گرفت. فروشنده این تعداد سهم، شرکت گسترش سرمایه‌گذاری ایران‌خودرو (سهامی خاص) بوده که آن را به صورت وکالتی و اصلاتی به قیمت پایه ۲ هزار و ۴۰ ریال (جمعاً به مبلغ ۲ هزار و ۹۳۷ میلیارد و ۶۰۰ میلیون ریال)، یکجا و نقد در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهد داد. قیمت ۲۴۰ تومانی هر سهم رقم مورد توافق «ر» و ایران‌خودرو بود و به عنوان سهام مدیریتی حدود ۶۵ درصد بیش از سهام خرد بانک پارسیان ارزش‌گذاری شده بود» (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ۸۵).

خریدار سهام قابل عرضه از قبل توسط ایران‌خودرو و بانک پارسیان مشخص شده بود، اما در تالار بورس شایعات دیگری وجود داشت. سهامداران بورس به صورت غیر رسمی و بدون قطعیت، این شایعات را در بازار منتشر کردند که شرکت سرمایه‌گذاری بازنشستگی نفت و شرکت ف. از خریداران بلوک سهام پارسیان هستند. این شایعات از معاملات صورت گرفته در روزهای قبل نشأت گرفته بود. شرکت سرمایه‌گذاری بازنشستگی صنعت نفت در عرضه‌های قبلی بانک پارسیان اقدام به جمع‌آوری تعدادی از سهام این بانک کرده بود. این عرضه‌ها مربوط به روز ۱۵ شهریور سال ۸۵ بود که دو

عرضه عمده سهام پارسیان در این روز صورت گرفت. (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ۸۵)

در این روز تعداد ۵۳ میلیون و ۸۱۲ هزار و ۹۰۲ سهم (معادل ۱/۰۸ درصد از کل ۵ میلیارد سهم منتشره شرکت بانک پارسیان) که متعلق به شرکت قالب‌های صنعتی ایران‌خودرو بود توسط کارگزاری نهایت‌نگر به قیمت ۲ هزار و ۲۰ ریال (به‌ازای هر سهم) و تعداد ۹۴ میلیون و ۱۷۲ هزار و ۵۸۰ سهم معادل ۱/۸۸ درصد از سهام منتشره شرکت بانک پارسیان که متعلق به شرکت طراحی و مهندسی قطعات اتومبیل

ایران خودرو (ساپکو) بود، توسط شرکت کارگزاری خبرگان، سهام به صورت یکجا و نقد و به همان قیمت عرضه شد که بخشی از این سهام را شرکت سرمایه گذاری بازنشستگی صنعت نفت خریداری کرد. (سایت اطلاع رسانی بورس: www.irbours.com)

با این حال منابع آگاه می گویند پس از انتشار آگهی عرضه ۲۸/۸ درصد سهام بانک پارسیان توسط ایران خودرو تا روز فروش این سهام، فشارهایی از سوی برخی شرکت های متقاضی خرید برای تأخیر و یا لغو معامله به ایران خودرو وارد شد.

معرفی شرکت «ف» و بررسی فعالیت های آن

در اثنای فروش سهام بانک پارسیان، به «ر» و «ع»، یکی از وزرای دولت خاتمی و از مسئولین شرکت «ف» جلسه ای را به درخواست عبدالله طالبی برقرار می کند. بنا به گفته عبدالله طالبی دلیل این درخواست این بوده که «ف» قصد خرید سهام بانک را کرده بوده و طالبی در این جلسه قصد داشته تا به دلایلی خاص از «ف» بخواهد تا از خرید سهام بانک پارسیان صرف نظر کند. از آن چه در پشت پرده گذشت کمتر کسی خبر دارد ولی شواهد، حکایت از آن دارد که مدیرعامل ایران خودرو به صورت تلویحی قبول می کند که معامله به تأخیر بیفتد (گفتگو با عبدالله طالبی). در همین زمان، روزنامه کیهان و سایت بازتاب حملاتی را علیه «ر» و بانک پارسیان آغاز می کنند.

چند روز بعد، یکی از مسئولین شرکت «ف» از مسئولین بانک، روند کار را جویا می شود و او خبر انصراف «ر» را می دهد. با این حال، این مسئول باز هم اصرار می کند که کار باید عقب بیفتد و «ر» به هر ترتیب موافقت می کند که کار را به تعویق بیندازد. اما صبح روز بعد، مدیرعامل شرکت ایران خودرو در نامه ای اعلام می کند به دلایل قانونی امکان تأخیر معامله وجود ندارد. (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ۸۵)

بعدها مسئولین شرکت «ف» این شایعات را تکذیب و اظهار کرده بودند که اندازه مالی شرکت «ف» در حد خرید سهام بانک پارسیان نبوده است. شرکت «ف» طی فعالیت های خود با مشکلاتی نیز مواجه شده بود. چندی پیش دیوان محاسبات کشور با ارسال نامه ای به شیبانی، رییس کل سابق بانک مرکزی، از وی خواست شرکت هایی را که نام آنها در نامه به پیوست ارسال شده بود، تا اطلاع ثانوی از دریافت هرگونه تسهیلات بانکی محروم شوند و به مدیران عامل بانک های سراسر کشور کتباً ابلاغ شود.

بسیاری از مدیران شرکت‌های بزرگی که نامشان در لیست ارائه شده بود، به تکاپو افتادند که اسم خود را از لیست سیاه دیوان محاسبات بیرون بیاورند و این عمل باعث سردرگمی بسیار در بازار سرمایه و بانکی کشور شده است. پس از چاپ این گزارش روزنامه سرمایه در خبری اعلام کرد که شرکت «ف» بخش قابل توجهی از سهام یک مؤسسه واردکننده ماشین‌های خارجی بی. ام. وی را نیز در اختیار دارد. از سوی دیگر بنا بر گزارش روزنامه دنیای اقتصاد شرکت «ف» سهامدار عمده شرکت نفت و گاز پارس هم بوده و به دلیل نوع فعالیت‌ها از معافیت مالیاتی برخوردار است.

دخالت‌های دولت

پس از آن‌که مدیرعامل وقت بانک پارسیان برای حل مشکل فروش سهام ایران‌خودرو به الاهلی یونایتد از وزیر اقتصاد استمداد می‌طلبد، دانش‌جعفری حاضر نمی‌شود برای حل مسئله و فروش سهام بانک پارسیان به خارجی‌ها مصوبه جدیدی را به هیئت دولت ببرد. گویا جو هیئت دولت برای این کار مناسب نبوده است. بنابراین برای انجام این معامله باید به روشی دیگر عمل می‌شد (گفتگر با عبدالله طالبی). بانک الاهلی یونایتد می‌توانست در یکی از مناطق آزاد شرکتی تأسیس کند و با تابعیت ایرانی، سهامدار بانک پارسیان شود. در این صورت دیگر نیازی به مصوبه هیئت دولت و بانک مرکزی وجود نداشت. اما پس از ۱۵ روز بانک بحرینی به دلیل مشخص نبودن فرآیند کار و موانع دولتی از خرید سهام بانک پارسیان صرف نظر می‌کند.

با ظهور «ر»، سایت بازتاب، حملاتی را علیه او و بانک پارسیان آغاز می‌کند. با شروع این حملات، «ر» به صورت شفاهی اعلام می‌کند که از خرید سهام بانک منصرف شده است. البته این حملات تنها به قبل از معامله محدود نشد و پس از آن هم ادامه داشت. سایت بازتاب در گزارشی اعلام کرد: «با گذشت حدود ده روز از انجام بزرگ‌ترین معامله خصوصی در تاریخ بورس، بخش دیگری از تخلفات مربوط به این معامله افشا شد». آقای «ر» که در این معامله، ۲۸/۸ درصد از سهام بانک پارسیان را به مبلغ ۲۹۳ میلیارد تومان از شرکت ایران‌خودرو خریداری کرده، بیش از دو برابر قیمت سهام مذکور، یعنی ۶۷۰ میلیارد تومان از این بانک وام گرفته است و تعیین میزان دیگر وام‌های دریافتی وی از سیستم بانکی در دست بررسی است. این در حالی است که کل سرمایه بانک پارسیان، ۵۰۰ میلیارد تومان و ۱۷۰ میلیارد تومان از مبلغ یاد شده کمتر

است. در این حال، برخی اخبار از بروز تخلفات دیگری در این معامله حکایت دارد، از جمله اینکه بر اساس آن، ناکنون به صورت رسمی، نام خریدار سهام به بورس اعلام نشده و سهام بدون نام خریداری شده است. گفته می‌شود بانک مرکزی روز قبل از انجام این معامله، نسبت به بروز تخلفات در معامله سهام بانک پارسیان هشدار داده بود. اما قضیه به این جا ختم نمی‌شود، بلکه نماینده بانک مرکزی، یعنی محسن وهاجی، پیگیر تسهیلات ارائه شده از بانک پارسیان به محمد «ر» می‌شود. وهاجی، قائم مقام بانک مرکزی، پس از این فرآیند طی نامه‌ای اعلام می‌کند که بانک پارسیان در پرداخت تسهیلات به آقای «ر» تخلف کرده و رعایت ذینفع واحد را نکرده است.

ذینفع واحد در قانون، تعریف مشخصی دارد و بر اساس این قانون، بانک نمی‌تواند به یک شخص حقیقی یا حقوقی معادل بیش از ۲۰ درصد سرمایه پایه خود را وام دهد. از سوی دیگر، هر فرد حقیقی که افراد تحت تکفلش بیش از ۵۰ درصد سهام یک یا چند شرکت را داشته باشند و آن شرکت‌ها از بانک مذکور، تقاضای تسهیلات کنند، ذینفع واحد شناخته می‌شود.

در نامه بانک مرکزی از مدیرعامل بانک پارسیان درخواست می‌شود تا به هر ترتیب ممکن کار معامله سهام به تاخیر بیفتد. عدم دخالت بانک پارسیان در تاخیر این معامله روند جریانات را به مسیر جدیدی می‌برد. گویا بانک مرکزی طی نامه‌ای به بانک‌های دولتی آنها را از صدور ضمانت‌نامه بانکی جهت انجام این معامله منع می‌کند.

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در دهم مهرماه سال ۸۵ در گفت‌وگو با فارس از قطعی نشدن معامله عمده سهام بانک پارسیان خبر می‌دهد. به گفته صالح‌آبادی، یکشنبه ۹ مهر ۸۵ آخرین مهلت ارسال فرم معامله عمده پارسیان به سازمان بورس بوده که با توجه به عدم ارسال این فرم و دیگر مدارک تا پایان وقت اداری معامله عمده پارسیان قطعی نمی‌شود. طبق قوانین و مقررات کارگزار فروشنده و خریدار می‌بایست تا ۹ روز کاری نسبت به ارسال مدارک به سازمان بورس اقدام می‌کردند که در این ۹ روز کاری، مدارک لازم ارسال نشد. این در حالی است که مدیران بانک پارسیان مدعی هستند زودتر از مهلت قانونی مدارک تحویل شرکت بورس شده است. از سوی دیگر، با خودداری بانک‌های دولتی از صدور ضمانت‌نامه، مدیران بانک پارسیان ضمانت‌نامه مورد نظر را از بانک اقتصاد نوین دریافت می‌کنند. بهانه اصلی ابطال معامله بانک پارسیان نیز این بود که ضمانت‌نامه قطعی از سوی بانک اقتصاد نوین برای انجام معاملات صادر

شده و بنابراین معامله قطعیت نداشته است. این مسئله در بُعد قانونی نمی‌توانست مملکتی برای ابطال باشد. مدیرعامل بانک اقتصاد نوین که در معرض این اتهام فرار داشت که چرا ضمانتنامه بدون پشتوانه منتشر کرده است، با رد این استدلال می‌گوید: «این بانک به خریداران سهام بانک پارسیان ضمانتنامه‌های مشروط داده بود. خریداران سهام بانک پارسیان مبلغ دو هزار و سیصد میلیارد ریال ضمانتنامه مشروط از بانک اقتصاد نوین دریافت کرده بودند.» (روزنامه روزگار، ۲۴ مهر ۸۵)

وی با اشاره به اینکه بانک اقتصاد نوین در ارائه ضمانتنامه یادشده طبق قوانین و مقررات بانکی عمل کرده است، اظهار داشته بود: «بانک اقتصاد نوین بیش از چهار هزار میلیارد ریال وثایق و سهام را از متقاضیان ضمانتنامه یادشده درخواست کرده بود. به گفته رسولاف تنها زمانی ضمانتنامه یاد شده، قابل استفاده و معتبر است که سهام یادشده پس از معامله در بورس نزد بانک اقتصاد نوین بلوکه شود. (همان)

به گفته او از آنجا که وثایق مورد نیاز به عنوان یکی از تضمینات دریافت ضمانتنامه از بانک به آن مرسه مالی ارائه شده بود، ابطال معامله سهام بانک پارسیان در بورس به عنوان دومین تضمین برای دریافت ضمانتنامه از بانک اقتصاد نوین سبب باطل شدن ضمانتنامه مشروط ارائه شده بانک اقتصاد نوین به متقاضیان شد.

ساعت ۱۵ دقیقه صبح روز چهارشنبه ۱۲ مهر ۸۵ خبرگزاری فارس در خبری از تغییر مدیرعامل بانک پارسیان خبر می‌دهد. در این خبر آمده بود: یک مقام مطلع از تغییر قریب‌الوقوع مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره بانک پارسیان خبر داد. در پی عدم قطعیت معامله عمده سهام پارسیان و بروز مشکلاتی برای سهامداران و بورس، فشارهای متعددی برای حل مسئله ایجاد شد. خبرگزاری فارس که این خبر را از قول یک مقام آگاه نقل کرده بود، از زبان همین مقام می‌نویسد: صلاحیت طالبی به عنوان مدیرعامل و فتحعلی به عنوان رئیس هیئت‌مدیره از سوی بانک مرکزی لغو شد، با این توافق باید منتظر برکناری این دو مدیر و احتمالاً معاونین بانک پارسیان بود. وی اظهار داشت: در پی عدم قطعیت معامله عمده پارسیان به دلیل مشکلات ضمانت‌نامه‌های بانکی و عدم ارسال به موقع مدارک به سازمان بورس و اوراق بهادار، عصر روز دوشنبه بانک مرکزی تصمیم به لغو صلاحیت مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره این بانک گرفت. وی (مقام آگاه) خاطرنشان کرد: به دلیل سهامی عام بودن این بانک تا برکناری کامل این دو مدیر به زمان و برگزاری مجمع عمومی فوق‌العاده نیاز است، ولی قطعاً مدیر و

رئیس هیئت مدیره پارسیان به زودی برکنار خواهند شد. شک نکنید که مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره تغییر خواهند کرد. شایان ذکر است که مدیرعامل بانک ها باید با تشکیل مجمع عمومی منصوب یا عزل شوند.

همان روز، رئیس جمهور، در جمع مردم نظرآباد در مورد داستان واگذاری سهام بانک پارسیان می گویند: «چندی پیش یکی از شرکت های دولتی که در یکی از بانک های خصوصی دارای ۲۹ درصد سهام بوده به پول نیاز پیدا می کند و تصمیم می گیرد سهام خود را به فروش برساند. در این راستا دو نفر به عنوان خریدار به این بانک مراجعه و اظهار می کنند می خواهند این سهام را بخرند که شرکت دولتی اعلام می کند این سهام را در بورس به فروش می گذاریم و هرچه که بورس تعیین کرد به آن قیمت می فروشیم.» او ادامه می دهد: «کسانی که برای خرید ۲۹ درصد از سهام این شرکت دولتی به بانک مراجعه کرده بودند، کسانی هستند که بیش از هزار میلیارد تومان به این بانک خصوصی بدهکار هستند. (مدیرعامل بانک و گزارش حسابرس مستقل این رقم را حدود ۶۰۰ میلیارد تومان ذکر کرده اند). آنها برای خریدن این سهام از یکی دیگر از بانک ها وامی دریافت می کنند که ۶۰ میلیارد تومان به عنوان قسط اول برای خرید این ۲۹ درصد سهام در ابتدا می دهند و تعهد می کنند مابقی پول خود را طی ۵ ماه به اقساط خواهند پرداخت. این افراد برای اینکه بتوانند تعهدات خود را انجام دهند، سهامی را که هنوز نخریده اند به عنوان تضمین در اختیار این بانک قرار می دهند. به لطف خداوند، دولت متوجه خلاف این دو نفر شد و در برابر این خلاف ایستاد و برخی از مدیران بانکی را که در این راستا تخلف کرده بودند، برکنار کرده است.»

در همین روز، بانک مرکزی همزمان با سخنان رئیس جمهور اطلاعیه ای را منتشر می کند که بر اساس آن اعلام می شود مدیرعامل بانک پارسیان برکنار شد. در این اطلاعیه از قول رییس کل بانک مرکزی آمده است: در خصوص بانک پارسیان و موسسه اعتباری توسعه از یک سال پیش تخلفاتی صورت گرفته بود که پس از طی مراحل نظارتی و توجه نکردن به اخطار و تذکرات داده شده، بانک مرکزی، خود، مدیران صاحب صلاحیت را در آن موسسه مستقر کرد. وی تصریح کرد: «در مورد بانک پارسیان به هیئت مدیره این بانک ابلاغ کرد که مدیرعامل و رییس هیئت مدیره دیگری مطابق قانون تجارت برگزینند که این کار هم انجام شده است.»

شیبانی در خصوص فروش سهام بانک پارسیان هم می‌گوید: «طبق قانون یک بانک نمی‌تواند بیش از ۲۰ درصد از کل سرمایه را به یک شخص حقیقی و یا حقوقی اعتبار بدهد به خاطر این که اولاً ریسک بانک بالا می‌رود و ممکن است سرمایه بانک برنگردد و دوم اینکه عامه مردم در شکل گسترده آن نمی‌توانند از بانک وام بگیرند و این موضوعی است که دولت به روی آن تاکید دارد. به همین خاطر و با توجه به اخطارهایی که داده شد، بانک یاد شده موارد مورد نظر را اصلاح نکرد و بانک مرکزی وارد عمل شد.» (خبرگزاری فارس)

این عمل با انتقادات فراوانی روبرو شد. چرا که بنا به گفته کارشناسان امر کار باید از طریق هیئت انتظامی بانک‌ها پیگیری می‌شد. این هیئت سه نفره است که می‌تواند در مورد صلاحیت یا عدم صلاحیت مدیران بانک‌ها تصمیم‌گیری کند.

در تاریخ ۱۶ مهرماه سال ۸۵، برخلاف گفته دبیرکل بورس که ضمانتنامه‌ای از سوی خریداران به بورس ارائه نشد، معاون حقوقی بورس از ارائه ضمانت‌نامه در مهلت قانونی به سازمان بورس خبر داد. حسین فهیمی درباره مباحث و اظهارنظراتی که در مورد ابطال معامله بانک پارسیان از سوی سازمان بورس مطرح شده است، توضیح داد: بحث ابطال در میان نیست، بلکه محقق نشدن شرایط خریدار و فروشنده است، زیرا براساس آیین‌نامه معاملات و متن آگهی معامله عمده بانک پارسیان طرفین باید ظرف ۹ روز کاری نسبت به ارائه ضمانت‌نامه بدون قید و شرط در خصوص تسویه مازاد ۶۰ میلیارد تومان ثمن معامله مدارک را ارائه می‌دادند. وی ارائه ضمانت‌نامه و تسویه وجوه مبتنی بر ضمانت‌نامه را خارج از مهلت قانونی ۹ روز کاری عنوان کرد و افزود: ضمانت‌نامه بدون قید و شرط نبود؛ اگر فروشنده قصد داشت که ضمانت‌نامه مشروط را بپذیرد باید آن را قبلاً اعلام می‌کرد تا افراد دیگری که قادر به ارائه چنین ضمانت‌نامه‌ای بودند در این فروش و عرضه عمده شرکت می‌کردند. به گفته وی با توجه به اینکه فروشنده صریحاً اعلام کرد که برای مازاد ۶۰ میلیارد تومان از ثمن معامله ضمانت‌نامه بدون قید و شرط می‌خواهد، بنابراین براساس مقررات بورس نمی‌تواند خارج از شرایط اعلامی ضمانت‌نامه مشروط بپذیرد. او با بیان اینکه بر اساس مباحث مطرح شده در این معامله همه ارکان این معامله تکمیل نشد، بنابراین معامله محقق نشده است، تاکید کرد: با وجود این، صحبت از ابطال معامله، پس از تحقق آن وجهه قانونی ندارد. فهیمی در پاسخ به این پرسش که بررسی‌های اولیه در مورد انجام این معاملات صورت

گرفته بود، خاطر نشان کرد: بررسی‌های اولیه انجام شده بود، اما باید برای شرایط معامله ضمانت‌نامه بدون قید و شرط در مدت تعیین شده تکمیل می‌شد که خریدار از ارائه آن عاجز ماند، اما شرایط معامله از اول صحیح تنظیم شده بود. ([www. irbours.com](http://www.irbours.com))

به هر حال کار به تظلم‌خواهی می‌کشید و طالبی نامه‌ای را به آیت‌الله شاهرودی می‌نویسد. رییس قوه قضائیه هم نامه را به بازرسی کل کشور می‌فرستد و بنا بر بررسی‌های سازمان بازرسی، سلب صلاحیت طالبی و ابطال معامله غیر قانونی اعلام می‌شود. دیوان عدالت اداری دستور موقت می‌دهد تا همه چیز به حالت قبلی برگردد. در همین زمینه معاون قضایی دیوان عدالت اداری به خبرنگاران گفته بود: «دیوان عدالت اداری در خصوص برکناری مدیرعامل بانک پارسیان بر این عقیده بود که بانک مرکزی مراحل قانونی و اداری این کار را طی نکرده بود.» البته دیوان عدالت اداری مرجع بررسی تخلفات مدیرعامل بانک پارسیان نبوده و نیست، اما از آنجا که بانک مرکزی بدون رعایت مقررات و ضوابط قانونی نسبت به برکناری نامبرده اقدام کرد، بر این مسئله صحنه گذاشتیم» (خبرگزاری مهر، ۲۱ فروردین ۸۶)

وقوع رخدادهای عجیب و غریب مرتبط با بانک پارسیان همچنان به قوت خود باقی است. چندی پیش دستور تشکیل شورای بازرگری در قوانین نظام بانکی کشور توسط رئیس جمهوری صادر شد و به موجب آن پرویز داوودی، معاون اول وی موظف شد با تشکیل شورایی متشکل از دانش‌جعفری (وزیر سابق اقتصاد)، رئیس کل بانک مرکزی، دیوانداری (مدیرعامل بانک ملت)، هاشمی (مدیرعامل بانک سرمایه)، معاون بانکی وزیر اقتصاد و دارایی و عبدالله طالبی (مدیرعامل عزل شده بانک پارسیان) با حضور یک حقوقدان، یک فقیه از شورای نگهبان و یک نماینده مجلس به بازرگری در فعالیت‌های بانک‌های مرکزی، دولتی و خصوصی اقدام و نتایج را به شکل لایحه‌ها، مصوبه‌ها و سند راهبردی ظرف شش ماه تدوین کنند. شاید همین مسئله را بتوان نوعی دلجویی از طالبی به دلیل برخورد بانک مرکزی با وی تلقی کرد.

تشابه تاریخی

شبهه آنچه برای بانک پارسیان سال ۸۵ رخ داد، حدود سال ۵۳ برای بانک بیمه بازرگانان و بانک اصناف روی داد. با این حال ذکر این نکته ضروری است که تا حدودی از مسائل پشت پرده تعطیلی بانک‌های مذکور در پیش از انقلاب بر ما هویدا

شده است اما در مورد بانک پارسیان مسائل بسیاری همچنان در حاله‌ای از ابهام قرار دارد.

محمد یگانه رییس کل وقت بانک مرکزی ایران در کتاب خاطرات خود (صفحه ۱۷۹) در مورد چگونگی تعطیلی بانک بیمه بازرگانان ضمن اشاره به تخلفات صورت گرفته می‌گوید:

«این بانک مشکل مدیریتی داشت و آن را به من سپردند تا مسائل آن را بررسی کنم. من تصمیم گرفتم تا به حسابهای اینها رسیدگی کنم. این بانکها نه تنها از قوانین بانک مرکزی تبعیت نکرده بودند بلکه در مورد دادن وام‌ها نیز تخلفات فراوانی داشتند.» یگانه ادامه می‌دهد: «عمده این تخلفات توسط حسین شرافت رییس بانک صورت گرفته و این بانک از لحاظ فعالیت به واسطه مشکلات اقتصادی و مالی به طور کل متوقف شده بود.»

وی ادامه می‌دهد: «به طور کلی وظیفه اصلی ما این بود که در مرحله اول منافع صاحبان سهام را تامین کنیم و در مقابل، پول‌های رفته را بازگردانیم. به نظر ما مدیر باید کنار می‌رفت اما چون مدیر صاحب سهم بود چنین چیزی امکان نداشت به علاوه بسیاری از افراد سرشناس نیز درگیر فساد موجود در این بانک شده بودند. به همین دلیل تنها راه حل مسئله، افزایش سرمایه بانک بود. در همین زمان راکفلر قصد راه‌اندازی یا خرید یک بانک ایرانی را داشت. بانک مرکزی دیوید راکفلر را ترغیب به خرید سهام بانک بیمه بازرگانان می‌کند، اما حسین شرافت از فروش سهام بانک به راکفلر جلوگیری می‌کند. به هر حال پس از کشمکش‌های فراوان شورای پول و اعتبار بانک بیمه بازرگانان را منحل کرد. شرافت پیش از رفتن به زندان، منزل خود را به هژبر یزدانی می‌فروشد.

یکی دیگر از مسائل رخ داده در آن زمان به حضور هژبر یزدانی به‌عنوان سهامدار در یکی از بانک‌های خصوصی باز می‌گردد. البته قبل از اینکه مسئله سهامدار بودن آن مطرح شود، تحقیق در مورد آن به سوالی باز می‌گردد که شاه درباره او می‌پرسد. به همین دلیل عده‌ای شروع به بررسی مسائل مربوط به او می‌کنند. او در سنگسر سمنان به شغل چوپانی مشغول بوده است اما موفق می‌شود با اتکا به ابتکار خود پول خوبی به دست آورد. یزدانی در ادامه شرکت‌های کشت و صنعت بزرگی را تأسیس می‌کند و در کنار آن از انجام بسیاری دیگر از فعالیت‌های اقتصادی غافل نبوده است. با این حال سوال شاه موجب می‌شود تا در تحقیقات صورت گرفته مشخص شود که بخش

عمده‌ای از دارایی‌ها و منابع مالی او حاصل استقراض از بانک‌های داخلی بوده است. بنا بر اظهارات محمد یگانه، او در سال ۱۹۷۵ در حدود ۸۰۰ میلیون تومان پول از بانک‌ها قرض کرده بود. دارایی‌های یزدانی در سال مذکور معادل همان مقدار پولی بود که او در سال ۱۹۷۵ قرض گرفته بود. هژبر یزدانی برای تسهیل دریافت وام و دلایل دیگر تصمیم به خرید سهام یکی از بانک‌های خصوصی و سیطره بر مدیریت آن و یا حتی تأسیس یک بانک جدید می‌گیرد.

بانک مرکزی به دلیل عدم صلاحیت یزدانی، با تأسیس بانک جدید مخالفت و شاه نیز نظر بانک را تایید می‌کند. لازم به ذکر است دکتر ایادی، پزشک مخصوص شاه که مانند یزدانی، بهایی و از دوستان او بود و نیز پرویز ثابتی دیگر بهایی قدرتمند رژیم پهلوی به همراه تیمسار نصیری و همچنین هوشنگ انصاری تاثیر بسزایی در افزایش قدرت مالی او داشتند.

به هر حال یزدانی پس از شکست پروژه تأسیس بانک شروع به خرید سهام بانک اصناف می‌کند. بانک اصناف نیز مانند بانک بیمه بازرگانان دچار مشکلات مالی بود به همین دلیل مسئولین بانک مرکزی تصمیم به افزایش سرمایه آن گرفته بودند. سهامداران عمده بانک به دلیل این مسئله و از بین رفتن اختیارات تام‌شان حاضر به فروش سهام خود شده بودند. بانک مرکزی برای این کار بانک توسعه صنعتی و معدنی را معرفی می‌کند، اما سهامداران عمده بانک اصناف سهام خود را به هژبر یزدانی می‌فروشند.

به هر حال بانک مرکزی تصمیم به افزایش سرمایه بانک می‌گیرد و مسئولین آن مسئله هژبر یزدانی را به دلیل افزایش سرمایه بانک و کاهش نفوذ او جدی نمی‌گیرند، اما به یکباره هژبر یزدانی به حساب بانک مذکور ۱۰۴ میلیون تومان پول واریز می‌کند. پس از این جریان مسئولین بانک مرکزی تصمیم می‌گیرند تا به وام‌های غیرقانونی که او گرفته بود، رسیدگی کرده و او را مشمول سوال از کجا آورده‌ای بکنند.

در حساب‌های مربوط به چند بانک تخلفاتی در رابطه با یزدانی هویدا می‌شود. از جمله آنها در بانک ملی رخ داده بود. رئیس وقت بانک ملی تحت فشار ایادی و انصار به وی ۱۰۵ میلیون تومان وام داده بود. یعنی دقیقاً به اندازه میزان پولی که برای خرید یک سوم سهام بانک اصناف پرداخت کرده بود. هژبر یزدانی با تصاحب این مقدار سهم می‌توانست نفوذ قابل توجهی در بانک پیدا کند.

ریس کل وقت بانک مرکزی در تحقیقات خود متوجه می‌شود که بانک ملی، در گذشته به یزدانی و شرکت های او حدود ۱۶۰ میلیون تومان وام پرداخت کرده است. کل سرمایه بانک ملی در آن زمان حدود ۴۰۰ میلیون تومان بوده است و بر اساس قانون ذینفع واحد در آن زمان بانک ملی تنها می‌توانسته حدود ۴۰ میلیون تومان به یزدانی وام پرداخت کند. این در حالی است که در مجموع یزدانی موفق به دریافت ۲۶۵ میلیون تومان وام از بانک ملی شده بود. این مسئله به درخواست رییس وقت بانک ملی مسکوت مانده و پس از چند روز وام پرداخت شده از سوی بانک ملی به آن بانک عودت داده می‌شود. پس از مدتی معلوم می‌شود که یزدانی برای بازپرداخت وام خود به بانک ملی وام دیگری را از بانک صادرات به مبلغ ۱۰۰ میلیون تومان گرفته بود. اما کل سرمایه بانک صادرات در آن زمان حدود ۲۵۰ میلیون دلار بوده است. این تخلف بانک صادرات نیز به مدیر آن گوش زد می‌شود و برنامه یزدانی برای خرید سهام بانک اصناف به تاخیر می‌افتد.

به هر حال پس از آنکه یزدانی احساس خطر می‌کند، به فروش سهام بانک اصناف رضایت می‌دهد. بانک توسعه صنعت و معدن برای خرید سهام یزدانی اعلام آمادگی می‌کند و قرار معامله گذاشته می‌شود، اما یزدانی با حمایت هوشنگ انصاری، وزیر وقت اقتصاد از فروش سهام خودداری می‌کند. یزدانی با حمایت اشرف پهلوی و ایادی قصد داشته است تا به هر صورت ممکن سهامش را به فروش نرساند. ایادی از قول محمدرضا پهلوی طی نامه‌ای از رییس کل بانک مرکزی علت مسائل پیش آمده را جویا می‌شود و از او توضیح می‌خواهد. یگانہ مسائل را توضیح می‌دهد و شاه از او می‌خواهد طبق مقررات رفتار کند.

اما به هر ترتیب، یزدانی به دلایل مختلف توانایی خود را در فعالیت‌های اقتصادی باز می‌یابد. او پس از این جریان و حدود سه سال بعد موفق به افزایش فعالیت‌های خویش شده و موفق به نفوذ در هفت بانک ایرانی و گرفتن وام‌های کلان از آنها می‌شود که از جمله آنها می‌توان به بزرگترین بانک خصوصی ایران اشاره کرد. در حسابرسی‌هایی که بعدها توسط بانک مرکزی صورت گرفته بود، معلوم می‌شود که او رقمی حدود ۵ میلیارد و ۶۰۰ میلیون تومان وام از بانک‌های مذکور دریافت کرده بود. شاید بتوان او را به عنوان بزرگترین وام گیرنده ایران شناخت، در حالی که شواهد موجود نشان می‌دهد او در آن زمان تنها به اندازه نیمی از مبلغی را که وام گرفته بود، دارایی داشته است.